

ขอบเขต วัตถุประสงค์ และวิธีการศึกษา

การศึกษาสถานภาพและบทบาทของสตรีในสังคมไทย คำเนนการศึกษา ค้นคว้าตาม
ขั้นตอนดังนี้คือ

ส่วนที่หนึ่ง ศึกษาค้นคว้าหนังสือเอกสาร สิ่งตีพิมพ์ และการค้นคว้าจากห้องสมุดใน
ส่วนที่เกี่ยวกับสถานภาพและบทบาทของสตรีในสังคมไทย

ส่วนที่สอง ศึกษากลุ่มและสมาคมสตรีของไทย โดยศึกษาประวัติการก่อตั้ง วัตถุประสงค์-
สังคม กิจกรรมของกลุ่มและสมาคมสตรีในสังคมไทยที่คัดเลือกมาศึกษา

ส่วนที่สาม ศึกษากลุ่มตัวอย่างจากสมาคมสตรีทางการศึกษา ๑๕ คน สมาคมสตรีทาง
การอาชีพ ๑๕ คน สมาคมสตรีทางการเมืองและอื่น ๆ อีก ๒๐ คน รวมทั้งสิ้น ๕๐ คน ทำการ
สัมภาษณ์สตรีที่เป็นกลุ่มตัวอย่าง ๕๐ คน ตามแนวความคิดที่สร้างขึ้นเพื่อใช้ในการสัมภาษณ์ ส่า
หรับการศึกษาทัศนคติ ต่อสถานภาพและบทบาท รวมทั้งความคาดหวังในสถานภาพและบทบาทสตรี

ในการวิเคราะห์และการเสนอผลการศึกษาร่วมใหญ่ เป็นการศึกษานี้ในแบบ บรรณา
และ ส่วนข้อมูลเกี่ยวกับตัวเลขนั้นได้นำเสนอในรูปตารางและการวิเคราะห์ประกอบ

ข้อมูล

ข้อมูลแบบที่ ๑

เป็นการศึกษาข้อมูลจากการค้นคว้าในห้องสมุด ได้แกหนังสือเอกสาร สิ่งตีพิมพ์อย่าง
กว้างขวางเพื่อศึกษาข้อเท็จจริงตามแบบสังคมวิทยาและมานุษยวิทยา ซึ่งเป็นข้อมูลทางค่านคุณ
ภาพมากกว่าข้อมูลทางค่านตัวเลข การศึกษาข้อมูลแบบนี้เป็นการศึกษาระเบียบแบบแผนชนบประ-
เพณี วัฒนธรรมโดยทั่วไป เช่น วัฒนธรรมในรูปกฎหมายที่ตราไว้เป็นเครื่องกำหนดสิทธิและหน้า
ที่ของสตรีในครอบครัวและในสังคมทั้งนี้เพื่อประโยชน์ในการศึกษาเปรียบเทียบ ข้อมูลระ-
เภทนี้จะศึกษาข้อมูลไปจนถึงวันที่ ๔ เมษายน พ.ศ. ๒๕๑๖.

ข้อมูลแบบที่ ๒

เป็นการศึกษากลุ่มสตรีและสมาคมสตรีต่าง ๆ ที่ได้จัดตั้งขึ้นในสังคม โดยแบ่งสมาคม
สตรีออกเป็น ๓ ประเภท ตามวัตถุประสงค์และกิจกรรมของสมาคมและกลุ่มสตรีต่าง ๆ ได้แก่

ก. สมาคมสตรีทางการศึกษา ได้เลือกสมัครอย่างกลุ่มสมาคมต่าง ๆ มีชื่อดังต่อไปนี้

- (๑) ศรีอยุธยาสมาคม
- ✓ (๒) สมาคมสตรีอุดมศึกษาแห่งประเทศไทย
- (๓) สมาคมนักเรียนเก่ามาแตร์ เดอี
- (๔) สมาคมศิษย์อัสสัมชัญคอนแวนต์
- (๕) สายปัญญาสมาคม
- (๖) สมาคมนักเรียนเก่าราชินี
- (๗) สมาคมศิษย์เซนต์โยเซฟ
- (๘) เบญจมาภชาลัย
- (๙) สมาคมศิษย์วังหลัง-วังหน้า
- (๑๐) สตรีวิทยาสมาคม
- (๑๑) สมาคมสตรีมหาพฤฒาราม
- ✓ ข. สมาคมและกลุ่มทางงานอาชีพ
 - (๑) สมาคมสตรีนักธุรกิจและวิชาชีพแห่งประเทศไทย
 - (๒) สมาคมเลขานุการแห่งประเทศไทย
 - (๓) สมาคมพยาบาลแห่งประเทศไทย
 - (๔) กลุ่มนักข่าวหญิง
- ✓ ค. สมาคมสตรีทางการ เมืองและอื่น ๆ
 - (๑) สมาคมสตรีไทย
 - (๒) สมาคมสตรีอาสาสมัครบ้านดินแดน
 - (๓) สมาคมยุวคริสตสตรีแห่งประเทศไทย
 - (๔) สมาคมผู้บำเพ็ญประโยชน์แห่งประเทศไทย
 - (๕) สมาคมสตรีอาสาสมัครแห่งประเทศไทย
 - (๖) สมาคมสตรีไทยมุสลิม
 - (๗) สภาสตรีแห่งชาติ
 - (๘) สมาคมบัณฑิตสตรีทางกฎหมายแห่งประเทศไทย

(๕) สโมสรวัฒนธรรมหญิง

(๑๐) มุขนิธิแม่บ้านอาสา

กลุ่มและสมาคมสตรีทั้ง ๓ ประเภทดังกล่าวมาแล้วข้างต้นนี้ ได้ทำการศึกษาแยกตามวัตถุประสงค์ที่แตกต่างกันไปของแต่ละกลุ่มและแต่ละสมาคมนั้น ๆ

ข้อมูลแบบที่ ๓

เลือกศึกษากลุ่มตัวอย่างจากกลุ่มและสมาคมสตรีทางการอาชีพ ๑๕ คนสมาคมสตรีทางการศึกษา ๑๕ คน สมาคมสตรีทางการ เมืองและอื่น ๆ อีก ๒๐ คน รวมทั้งสิ้น ๕๐ คน สตรีที่เป็นกลุ่มตัวอย่างทั้งหมดนี้ เป็นผู้ดำรงตำแหน่งนายกสมาคมและหัวหน้ากลุ่มขณะที่ทำการสัมภาษณ์ ๕ ท่าน นอกจากนั้นเป็นสตรีที่ดำรงตำแหน่งอื่น ๆ ในกลุ่มและสมาคมอีก ๔๕ ท่าน

แนวความคิดที่ใช้ในการสัมภาษณ์

(๑) ความคาดหวังต่อสถานภาพและบทบาทของตนเองในครอบครัว

๑.๑ ท่านมีความเห็นว่าสตรีในฐานะเป็น

-บุตรสาว

-ภรรยา

-มารดา

ควรมีบทบาทอย่างไรในครอบครัว

๑.๒ ท่านเห็นว่าผู้ชายต้องการให้สตรีในฐานะเป็น

-บุตรสาว

-ภรรยา

-มารดา

ควรมีบทบาทอย่างไรในครอบครัว

๑.๓ ท่านมีความเห็นว่าควรจะมีการเปลี่ยนแปลงในสถานภาพหรือสิทธิทาง

กฎหมายอย่างไรหรือไม่ในเรื่องเกี่ยวกับ

-สิทธิของหญิงที่มีสามีในการทำนิติกรรม

-สิทธิในการเลือกภูมิลำเนาของหญิงที่มีสามี

-สิทธิในทรัพย์สินของภรรยา

-สินส่วนตัว

-สินเดิม

-สินสมรส

-สินบริคณฑ์

-สิทธิในการหย่าร้าง

-สิทธิในการปกครองบุตร

๑.๔ เหตุผลที่ต้องการเปลี่ยนแปลง

๑.๕ ท่านเห็นว่าผู้ชายต้องการให้มีการเปลี่ยนแปลงสิทธิสตรีทางกฎหมาย

หรือไม่

(๒) ความคาดหวังต่อสถานภาพและบทบาทของตนเองในด้านการศึกษา

๒.๑ ท่านเห็นว่าสตรีไทยมีบทบาททางการศึกษาในปัจจุบันมากพอแล้วหรือยัง

๒.๒ ท่านเห็นว่าสังคมยอมรับให้สตรีไทยมีสถานภาพและบทบาททางการศึกษาเท่า

เทียมกับเพศชายหรือยัง

(๓) ความคาดหวังต่อสถานภาพและบทบาทของตนเองทางด้านการอาชีพ

๓.๑ ท่านเห็นว่าสตรีไทยมีบทบาทในการประกอบอาชีพเท่าเทียมกับเพศชายหรือไม่

ในปัจจุบัน

๓.๒ ท่านเห็นว่าสตรีไทยมีบทบาทในการประกอบอาชีพอื่น ๆ ในสังคมมากขึ้นกว่า

สมัยก่อนหน้าหรือไม่

๓.๓ ท่านเห็นว่าสตรีไทยมีบทบาททางการอาชีพพอเพียงเพื่อช่วยเหลือครอบครัวแล้ว

หรือยัง

(๔) ความคาดหวังต่อสถานภาพและบทบาทของตนเองทางการเมือง

๔.๑ ท่านเห็นว่าสตรีไทยมีบทบาทในการเมืองเพียงพอแล้วหรือยัง

๔.๒ ท่านเห็นว่าสตรีไทยไปใช้สิทธิในทางการเมืองมากขึ้นกว่าเดิมหรือไม่ในปัจจุบัน

๔.๓ ท่านเห็นว่าสังคมยอมรับว่าสตรีไทยมีความสามารถทางการเมืองเท่าเทียม

กับเพศชายหรือไม่

(๕) ความคิดเห็นในคนอื่น ๆ

๕.๑ ท่านเห็นว่ากลุ่มสตรีและสมาคมสตรีในสังคมไทยได้ทำกิจกรรมเพื่อเรียกร้องสิทธิของสตรีไทยเพียงพอแล้วหรือยัง

๕.๒ ท่านเห็นว่าสมาคมสตรีและกลุ่มสตรีในสังคมไทยได้ทำกิจกรรมเพื่อประโยชน์แก่สังคมเพียงพอแล้วหรือยัง

๕.๓ ท่านมีความต้องการที่จะปรับปรุงงานของสมาคมอย่างไรบ้าง

๕.๔ ท่านมีความเห็นว่าสมาคมสตรีในสังคมไทยได้รับความสนใจจากสตรีไทยด้วยกันมากเพียงพอแล้วหรือยัง

๕.๕ ท่านเห็นว่าสมาคมสตรีในสังคมไทยควรทำหน้าที่หรือทำกิจกรรมอะไรที่สำคัญที่สุด

๕.๖ ท่านเห็นว่าสตรีไทยควรทำหน้าที่แม่บ้านและทำงานนอกบ้านพร้อมกันในขณะเดียวกันหรือไม่

๕.๗ ท่านมีความเห็นว่าผู้ชายไทยต้องการให้ผู้หญิงไทยทำหน้าที่อะไรมากที่สุด

๕.๘ ท่านเห็นว่าสตรีไทยมีสถานภาพและบทบาททางสังคมเท่าเทียมกับเพศชายหรือไม่

๕.๙ ท่านเห็นว่าต้องการให้ผู้ชายปฏิบัติตัวต่อผู้หญิงอย่างไร เมื่อผู้หญิงและผู้ชายมีความสามารถมีสถานภาพและบทบาทเท่าเทียมกัน

วิธีดำเนินการสัมภาษณ์

ในการสัมภาษณ์กลุ่มตัวอย่างที่เลือกมาทำการศึกษา ใช้ผู้ช่วยในการสัมภาษณ์ ๕ คน สัมภาษณ์ตามแบบแนวความคิดดังกล่าวข้างต้น ใช้เวลาสัมภาษณ์ประมาณ ๕ สัปดาห์

ข้อจำกัดของข้อมูล

ข้อมูลแบบที่ ๑

เนื่องจากข้อมูลประเภทที่ ๑ ส่วนใหญ่เป็นเอกสารที่เกี่ยวข้องกับการปกครอง การเมือง เศรษฐกิจและสังคม รวมทั้งในรูปวรรณคดีอื่น ๆ ด้วย ดังนั้นการนำข้อมูลเหล่านี้มาศึกษาในเรื่องสิทธิและหน้าที่ของสตรีไทยจึงมีข้อจำกัดมากมาย กล่าวคือ ข้อมูลที่เป็นเอกสารพจนานานหรือข้อมูลที่ไม่เป็นตัวเลขจะสามารถนำมาศึกษาวิจัยได้ในขอบเขตกว้าง ๆ เท่านั้น ไม่ได้เป็นตัวคั่น

แสดงให้เห็นถึงลักษณะแน่นอนได้ อีกประการหนึ่ง การศึกษาข้อมูลทางนามธรรม เป็นการศึกษา
ค่อนข้างยาก ในบางกรณีอาจได้รับผลไม่ตรงกับข้อเท็จจริงมากนัก อย่างไรก็ตามก็ข้อมูลเชิงคุณภาพ
ก็ยังมีส่วนที่อยู่บาง ในแง่อธิบายความเป็นมาหรือวิวัฒนาการ ได้พอสมควร

ข้อมูลแบบที่ ๒

การศึกษาข้อมูลจากกลุ่มสตรีและสมาคมสตรีในสังคมไทย มีข้อจำกัดอยู่มาก เพราะ
สมาคมหรือกลุ่มสตรีบางสมาคมตั้งขึ้นมาอย่างลอย ๆ ไม่มีการบันทึกหลักฐานการ เป็นสมาชิกไว้
อย่างละเอียด ไม่มีสำนักงานประจำ ไม่มีเจ้าหน้าที่ประจำ การให้รายละเอียดเพื่อนำมาศึกษา
วิจัยมีเพียงบางสมาคมเท่านั้นที่สามารถทำการศึกษาอย่างละเอียดตามจุดมุ่งหมายที่ต้องการ จะ
ศึกษา ดังนั้นการศึกษากลุ่มและสมาคมสตรีจึง เป็นแต่เพียงศึกษาวัตถุประสงค์และกิจกร มทั่วไป
ซึ่งไม่มีการบันทึกไว้ เป็นเอกสารแน่นอนเท่านั้น ทำให้ยากต่อการศึกษาเปรียบเทียบกลุ่มและสมา
คมสตรีในเรื่องกิจกรรม วัตถุประสงค์ จำนวนสมาชิก จำนวนปีและวัตถุประสงค์ การก่อตั้งของ
ทุกกลุ่มและสมาคม เนื่องจากข้อจำกัดของข้อมูลดังกล่าวมานี้ พอสรุปได้ว่า ในการ เลือกตัวอย่าง
ศึกษากลุ่มและสมาคมสตรีนั้นได้กระทำเพียงจำแนกประ เภทกลุ่มและสมาคมโดยถือเอาความแตก
ต่างแยกเป็นทางการศึกษา การอาชีพ และการ เมืองเป็นเกณฑ์สำคัญ

ข้อมูลแบบที่ ๓

เนื่องจากข้อจำกัดในการ เลือกศึกษากลุ่มและสมาคมสตรีของไทยดังกล่าวข้างต้นทำ
ให้การเลือกกลุ่มตัวอย่างสตรีจำนวน ๕๐ คนมีความจำกัดตามไปด้วย ในการ เลือกกลุ่มตัวอย่าง
ไม่สามารถให้หลักเกณฑ์ในการ เลือกมากนัก ภายในระยะเวลาเพียง ๒ สัปดาห์ ได้สัมภาษณ์
สตรีที่เป็นกลุ่มตัวอย่างจากสมาคมสตรีทางการศึกษา ๑๕ คน กลุ่มและสมาคมทางอาชีพ ๑๕ คน
สมาคมสตรีทางการ เมืองและอื่น ๆ ๒๐ คน รวมทั้งสิ้น ๕๐ คน สตรีกลุ่มตัวอย่างเป็นผู้ดำรงตำแหน่ง
ค่านิยมค้ำฟ้าที่ใช้ในการศึกษา

- ๑. สถานภาพ หมายถึง สิทธิและหน้าที่โดยทั่วไปของสตรีที่มีอยู่ในครอบครัวและในสังคม
- ๒. บทบาท หมายถึง การแสดงออกในทางปฏิบัติของสตรีที่ทำตามสิทธิและหน้าที่ที่

สังคมกำหนดไว้

๓. สถานภาพทางกฎหมาย หมายถึง สิทธิและหน้าที่ของสตรีตามกฎหมายที่เกี่ยวข้องกับครอบครัวและสังคม

๔. สถานภาพและบทบาททางสังคม หมายถึง สิทธิและหน้าที่ที่แสดงออกของสตรีทางการศึกษา ทางการอาชีพ และทางการเมือง

๕. ทัศนคติต่อสถานภาพและบทบาท หมายถึง ความรู้สึกนึกคิดเกี่ยวกับสถานภาพและบทบาทของสตรีในครอบครัวและในสังคม

๖. ความคาดหวังในสถานภาพและบทบาท หมายถึง ความรู้สึกต้องการที่จะมีสถานภาพและบทบาทอย่างไรในครอบครัวและในสังคม

๗. กลุ่มและสมาคมสตรี หมายถึง การรวมกลุ่มของสตรีในรูปกลุ่มหรือสมาคมที่จดทะเบียนตามกฎหมายและไม่จดทะเบียนตามกฎหมายในเขตกรุงเทพมหานคร

ขอบเขตที่จะศึกษา

ในการศึกษาสถานภาพและบทบาทของสตรีในสังคมไทยจะศึกษาในเรื่อง

๑. ศึกษาสถานภาพและบทบาทของสตรีในสังคมไทย โดยไม่รวมสตรีชนกลุ่มน้อย เช่น สตรีอิสลาม สตรีชาวเขาอื่น ๆ ที่เป็นชนกลุ่มน้อยในประเทศไทย

๒. ศึกษาสถานภาพและบทบาทของสตรีในครอบครัว อันหมายถึงสถานภาพและบทบาททั่วไป และสถานภาพทางกฎหมายเกี่ยวกับครอบครัว ที่กำหนดสิทธิและหน้าที่ของสตรีไทย ตั้งแต่สมัยสุโขทัยจนถึงปัจจุบัน

๓. ศึกษาสถานภาพและบทบาทของสตรีในสังคม อันหมายถึงศึกษาสถานภาพและบทบาทของสตรีทางการศึกษา ทางการอาชีพ และทางการเมืองตั้งแต่สมัยกรุงสุโขทัยจนถึงปัจจุบัน

๔. ศึกษาวัตถุประสงค์และกิจกรรมของกลุ่มและสมาคมสตรีต่าง ๆ ที่ได้เลือกมาเป็นตัวอย่างในการศึกษา

๕. ศึกษาทัศนคติของสตรีในฐานะที่เป็นผู้นำของสมาคมสตรีและเป็นผู้อยู่ในกลุ่มและสมาคมสตรีต่าง ๆ ว่ามีทัศนคติต่อสถานภาพและบทบาท รวมทั้งความคาดหวังในสถานภาพและบทบาทของสตรีไทยในครอบครัวและในสังคม

วัตถุประสงค์ในการศึกษา

๑. เพื่อศึกษาการเปลี่ยนแปลงในสถานภาพและบทบาทของสตรีทั้งในครอบครัวและในสังคม
๒. เพื่อศึกษาสถานภาพและบทบาทของสตรีทางกฎหมายในครอบครัวและสิทธิสตรีทางกฎหมายในสังคม
๓. เพื่อศึกษาบทบาทของสตรีในการรวมกลุ่มกันเป็นสมาคม โดยจะศึกษาแนวโน้มของวัตถุประสงค์และกิจกรรมของสตรีที่รวมกลุ่มเป็นสมาคมว่าจะมีความต้องการที่ะแสดงบทบาทอะไรมากที่สุด และสมาคมสตรีเหล่านั้นตั้งขึ้นมาเพื่อมีวัตถุประสงค์อะไรและได้ทำกิจกรรมอะไรไว้อย่างไรบ้าง
๔. เพื่อศึกษาทัศนคติท่าทีของสตรีในฐานะ เป็นผู้นำและผู้อยู่ในสมาคมสตรีต่าง ๆ ในเรื่องทัศนคติความคาดหวังที่จะเปลี่ยนแปลงในสถานภาพและบทบาทของสตรีไทยโดยทั่วไป ศึกษาทัศนคติในเรื่องความคาดหวังต่อสถานภาพและบทบาทของสตรีในปัจจุบัน และศึกษาทัศนคติในเรื่องอื่น ๆ ของสตรีในฐานะที่เป็นผู้มารวมกลุ่มกันเป็นสมาคมสตรีต่าง ๆ ซึ่งได้เลือกมาศึกษาในการเขียนวิทยานิพนธ์

ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ

๑. เพื่อทราบถึงการเปลี่ยนแปลงในสถานภาพและบทบาทของสตรีในครอบครัวและสังคมตั้งแต่ในสมัยสุโขทัยจนถึงปัจจุบัน
๒. เพื่อทราบถึงบทบาทของสมาคมสตรีที่แสดงบทบาทในเรื่องการทำกิจกรรมต่าง ๆ และวัตถุประสงค์ของสมาคมสตรีว่าต้องการจะแสดงบทบาทอย่างไรบ้างในสังคม
๓. เพื่อทราบถึงอิทธิพลหรือปัจจัยที่ทำให้สถานภาพและบทบาทของสตรีในครอบครัวและในสังคมที่เปลี่ยนแปลงไป
๔. เพื่อทราบถึงทัศนคติท่าทีของสตรีในฐานะ เป็นผู้นำและผู้มารวมกลุ่มในสมาคมสตรีต่าง ๆ ในเรื่องความต้องการที่จะเปลี่ยนแปลงในสถานภาพและบทบาทของสตรี และทัศนคติของสตรีที่มารวมกลุ่มกันในสมาคมในเรื่องเกี่ยวกับสถานภาพและบทบาทของสตรีอื่นๆ โดยทั่วไป
๕. เพื่อเป็นเอกสารทางคานวิชาการในทางสังคมวิทยาและมานุษยวิทยาเพื่อเป็นแนวทางแก่ผู้ที่ศึกษาและค้นคว้าในเรื่องสถานภาพและบทบาทของสตรีต่อไป